

PRVÁ KAPITOLA

AK SA POZRIEME NA MÔJ PÔVOD, nevidíme dôvod veriť, že by som sa na prelome 21. storočia ocitol v nejakom vzťahu s ekonomickou a politickou silou Číny. Nenarodil som sa do červenej aristokracie ako potomok vodcov elitnej skupiny komunistov, ktorí v roku 1949 uchopili moc v Číne. Od toho som bol ďaleko. Ani moja osobnosť nevyzerala vhodne na takúto úlohu.

Narodil som sa v roku 1968 v Šanghaji do rodiny, ktorá sa delila na tých, ktorí boli perzekvovaní potom, čo sa k moci dostali čínski komunisti, a tých, ktorí neboli. Podľa komunistickej doktríny otcova strana rodiny patrila do jednej z „piatich čiernych kategórií“: statkár, bohatý sedliak, kontrarevolucionár, zlý element a pravičiar. Pred komunistickou revolúciou v roku 1949 boli moji predkovia statkári. Ak si uvedomíme, že mali príbuzných v zahraničí, boli postretaní dvojnásobne. Hocikde vo svete by išlo o známky dobrej úrovne, ale v Číne 50. a 60. rokov hospodársky úspech a medzinárodné väzby znamenali, že ste boli, ako komunisti hovorili, „rodeným potkanom“. Nízky status rodiny bránil otcovi dostať sa na lepšie školy a opantal ho nevraživosťou voči svetu, ktorú si zachoval po celý život.

Ludia z otcovej strany boli zemepánmi v Su-čou, mestečku v delte rieky Jang-c'-ťiang, ktorú vďaka luxus-

ným záhradám a pitoreskným kanálom nazývajú aj čínskymi Benátkami. Rodinná povest' hovorí, že počas postupu komunistických síl proti Čankajšekovej Národnej armáde Šenovci¹ ukryli cennosti na dne studne vo svojej usadlosti. Pozemok bol neskôr znárodnený a dnes na ňom stojí štátna nemocnica. Na jednom rodinnom stretnutí mi starší príbuzný presne opísal miesto úkrytu a snažil sa ma presvedčiť, aby som náš poklad vykopal. Vedel som, že čínska vláda považuje všetko pod zemou za štátny majetok, a tak som bol proti.

Starý otec z otcovej strany bol pred revolúciou významný právnik v Šanghaji. Keď komunisti začali zvyšovať tlak na národ, tak ako iní bohatí ľudia, aj on mal príležitosť utiecť. Starý otec sa však zľakol toho, že by sa z neho stal obyčajný utečenec. Oblúbený cieľ emigrantov zo Šanghaja, Hongkong, sa podľa neho nemohol porovnávať s jeho domovom, ktorému sa vtedy hovorilo Paríž východu. Naletel komunistickej propagande, že Strana sa bude pri budovaní „Novej Číny“ s príslušníkmi kapitalistickej triedy priateliť, a rozhodol sa ostať.

Otec toto osudové rozhodnutie svojmu otcovi nikdy neodpustil. Tvrdil, že naivná dôvera starého otca Strane ho stála jeho mladosť. V roku 1952 právnickú firmu starého otca v Šanghaji komunistické orgány zatvorili a celú rodinu vrátane otcových dvoch bratov a sestry vysťahovali z trojposchodového nárožného domu, za ktorý starý otec pred revolúciou zaplatil zlatými tehličkami. Všetci sa vrátili do Su-čou. Teda všetci okrem môjho otca, ktorému ako desaťročnému nariadili zostať v Šanghaji, aby dokončil základnú školu.

¹ Šen, prepis čínskeho priezviska Shum. V texte je rodina Šenovcov a osoba D. Shum.

Nasledujúcich päť rokov bolo náročných. Otec sa potácal od jedného príbuzného k druhému, prosíkal o jedlo a strechu nad hlavou. Do postele išiel často hladný. Jeden zo strýkov bol k otcovi výnimočne láskavý, hoci revolúcia nebola láskavá k nemu. Pred komunistickým prevratom bol úspešným podnikateľom. Komunisti mu firmu zobrali a v jednej jeho bývalej továrni mu prideliť miesto vodiča rikše. Komunisti boli majstri takéhoto prístupu: zrodení na ničenie najcennejšieho majetku človeka – dôstojnosti a sebaúcty.

Ako potomok kapitalistickej právnickej rodiny v komunistickej krajine sa otec naučil držať sklonenú hlavu. Vďaka tomu, že žil samostatne, sa stal odolným a získal schopnosť prežiť. I tak v ňom silnel hnev na svojho otca za to, že zostal s rodinou v Číne.

Keďže otec v Šanghaji vyrastal hladný a osamotený, usadil sa v ňom strach vytvárať hlbšie vzťahy s ľuďmi naokolo. Nenávidel vďačiť niekomu za čokoľvek a chcel sa spoliehať iba na seba. Rovnaká mentalita sa zakorenila aj vo mne. Dokonca aj dnes sa cítim nepríjemne, ak som niekomu zaviazaný. Až neskôr, keď som stretol svoju manželku, som si uvedomil, ako som sa tým dostával do izolácie. Whitney mi hovorila, že ak nie som v životných sínusoidách niekomu zaviazaný, nikto nebude zaviazaný mne a nikdy si nevybudujem hlbšie vzťahy. Hoci som sa roky otca obával, dnes ho vidím ako osamelú postavičku, ktorá bojovala sama proti svetu.

Otcov nevhodný triedny pôvod spôsobil, že sa nemohol dostať na lepšiu čínsku univerzitu. Namiesto toho ho umiestnili na pedagogickú prípravnú školu v Šanghaji, na ktorej absolvoval odbor čínština. Na svoju generáciu bol vysoký, mal

viac ako stoosemdesiat centimetrov, takže sa stal hviezdou školského volejbalového tímu. Jeho húževnatá pracovitosť a športovanie museli na moju matku zapôsobiť. Zoznámili sa na učiteľskej univerzite v roku 1962. Mama bola tiež príťažlivá. Na čínsku ženu bola vysoká, mala stosedemdesiat centimetrov, a tiež športovala – pretekala v dráhovom behu. Aj keď sú na čiernobielych fotografiách vo veľkosti poštovej známky oblečení vo fádnych šatách v štýle Maa a zachytení bez štipky výrazu, i tak tvorili peknú dvojicu.

Mamina rodina mala prepojenie na zahraničie, prenasledovaniu v Číne sa však vyhla. Starý otec z jej strany pochádzal z provincie Kuang-tung neďaleko Hongkongu. Podobne ako mnoho juhočínskych klanov, aj jeho rodina sa rozbehla po svete. Sedem bratov a sestier sa presťahovalo do Indonézie, Hongkongu a Spojených štátov. Pred komunistickou revolúciou v roku 1949 sa mamín otec presúval medzi Hongkongom a Šanghajom a riadil podniky v oboch mestách. Koncom 40. rokov na rokovaníach so zástupcom pracujúcich továrne Shanghai Toothpaste Factory Ťiang Ce-minom reprezentoval stranu vlastníkov. Ťiang to nakoniec v roku 1989 dotiahol na hlavu komunistickej strany a v roku 1993 sa stal čínskym prezidentom. Keď v roku 1949 komunisti dobyli Šanghaj, mamina rodina sa presťahovala do Hongkongu. Keď sa však stará mama pohádala s manželom, presťahovala sa s tromi deťmi do Šanghaja. Medzi nimi bola aj moja mama. Dvojica sa nikdy nedala rozvieť, starý otec podporoval manželku a do Číny jej posielal peniaze až do svojej smrti.

Mamina rodina za vlády komunistov netrpela. Po revolúcii v roku 1949 Komunistická strana Číny využívala rodiny podobné jej ako zdroj zahraničnej meny a ako

spôsob narušenia obchodného embarga, ktoré na krajinu počas studenej vojny uvalili Spojené štáty. Strana také rodiny nazývala „čínskymi zahraničnými vlastencami“. Vyslala tak čínskym úradom signál, že sa majú správať miernejšie k príbuzným, ktorí zostali. Jedného dňa komunisti požiadali starého otca, aby viedol hongkonskú pobočku štátnej spoločnosti China National Petroleum Corporation.

Stará mama z matkinej strany bola osobnosťou. Za mlada bola krásna, pochádzala z bohatej rodiny z pobrežného mesta Tchien-ťin, ktoré bolo pred komunistickou revolúciou obchodným a komerčným centrom severnej Číny. Ukrytá v šanghajskom radovom rodinnom dome, o ktorý rodina nikdy neprišla, každé ráno o štvrtej vstávala na cvičenie prostných v neďalekom parku a na raňajky si kúpila sójové mlieko a *jou-tchiao* – pokrútené prúžky vypraženého cesta. Potom sa vrátila domov, kde si zapálila, čo bolo v tom čase na ženu nezvyčajné, a hrala solitér. Vďaka peniazom poukazaným z Hongkongu nepracovala ani jeden deň v živote. Mala sluhov aj v čase najmenejších dní kultúrnej revolúcie, keď po tisícoch vraždili ľudí vzdelaných na Západe za zločin uprednostňovania západných myšlienok, ako boli veda, demokracia a sloboda. Stará mama vyviazla bez ujmy, zaštitená aurou väzby na „čínskeho zahraničného vlastenca“.

Stará mama zostala spoločenská a obľúbená až do vysokého veku. Rád som počas víkendov chodil do jej domu. Svoje vlastné sezamové semiačka rozomlela na chutnú pastu a podávala parené *pao-c'*, taštičky s veľkosťou tenisovej lopty plnené mäsom a zeleninou. Túto špecialitu si priniesla z rodného Tchien-ťinu.

Mama mala oveľa šťastnejšie detstvo ako môj otec. Rovnako ako stará mama, aj ona bola spoločenský jedi-

nec. Medzi svojimi spolužiakmi bola obľúbená a vedela obsiahnuť slnečnú stránku života. Jej osobnosť bola v porovnaní s otcovou takmer na opačnom póle, najmä ak išlo o riskovanie. Mama riziko uchopila, zatiaľ čo otec sa mu vyhýbal. Vyvinula si záhadne dobrý investičný inštinkt, ktorý rodičom umožnil využiť realitný boom v Hongkongu aj v Šanghaji.

V roku 1965 sa s povolením Strany rodičia vzali. Stranícke orgány im určili aj učiteľské miesta v dvoch rôznych stredných školách. Tak to voľakedy bývalo. Strana riadila všetko. Nemohli ste si vybrať povolanie ani deň svadby. Na Siang-mingovej strednej škole v Šanghaji učil otec čínštinu a angličtinu, ktorú sa naučil vďaka počúvaniu rozhlasových lekcií. Viedol tiež dievčenský volejbalový tím, ktorý pravidelne súťažil na šanghajských mestských majstrovstvách. Všetky tie roky opatrnosti sa zúročili, keď školský stranícky výbor označil môjho otca za „vzorového učiteľa“.

Mamina škola sa nachádzala hodinu cesty bicyklom od domu. Vyučovala matematiku. Študenti ju milovali. Jedným z dôvodov bola jej pracovitosť, iným zase to, že sa vedela pozeráť na veci z pohľadu študentov, čo jej pomohlo ľahšie ich nasmerovať k riešeniam. Počas politických kampaní, ktoré sa valili na školy, dokázala byť hlasom zmierlivosti pri vzájomných útokoch medzi študentmi a učiteľmi týkajúcich sa nejakých ideologických prehreškov. Keď sa počas schôdzí masovej kritiky riešil nejaký študent, moja mama dokázala vystúpiť a ukončiť konflikt ešte pred tým, ako by sa vymkol z rúk. Žiadny iný učiteľ zo školy by sa to neodvážil urobiť. Mamino postavenie dcéry „zahraničného čínskeho vlastníka“ jej pomoci poskytovalo určité krytie.

Jej konanie pripomínalo hodenie záchranného lana topiacej sa osobe. Taký dobrý skutok jej študenti nikdy nezabudli. Ešte v dnešných dňoch sa s ňou stretávajú.

Mama bola druhým z troch detí, vklinená medzi dvoch chlapcov. Keď sa moji rodičia vzali, strýkovia si z nej uťahovali za to, že si vybrala potomka z jednej z „piatich čiernych kategórií“. Nikdy nezabudli otcovi pripomenúť, že oni pochádzajú z vyššieho stavu a vďaka láskavosti starého otca a jeho pravidelným platbám z Hongkongu majú viac peňazí. Jeden zo strýkov si z tých peňazí kúpil motorku a urobil všetko preto, aby sa o tom môj otec dozvedel.

Narodil som sa uprostred kultúrnej revolúcie. Strana vyslala mojich rodičov na vidiek, aby sa tam podučili od čínskych roľníkov. Tento plán predsedu Maa zničil životy miliónov ľudí a nakoniec spláchol čínsku ekonomiku do kanála. S rodičmi sme mali to šťastie, že sme neprišli o povolenie bývať v Šanghaji, na rozdiel od státisícov obyvateľov, ktorí boli vysťahovaní do čínskej verzie Sibíri, odkiaľ sa nikdy nevrátili. Školy, v ktorých rodičia učili, im umožnili chodiť medzi roľníkov striedavo, takže som nikdy nebol sám.

Keď som sa narodil, bol som veľký a rýchlo som rástol. Bol som hoden svojho čínskeho mena Dong, čo znamená „stĺp“. Vďaka svojej výške – zastavil som sa na stodeväťdesiatich piatich centimetroch – a športovej zdatnosti som sa medzi rovesníkmi stal prirodzeným vodcom. Rodičia vo mne povzbudzovali aj lásku k čítaniu. Od ranej mladosti som mal najlepšiu zbierku komiksov o čínskych mýtických bytostiach, hrdinoch čínskej komunistckej revolúcie a čínskej vojny proti Japonsku. Vyrastal som na príbehoch o Siao Ka-c'ovi, ktorý sa ako dieťa počas druhej svetovej vojny chopil zbrane, aby zabíjal japon-

ských votrelcov. Bol som prirodzený vlastenec a rád som rozprával príbehy. Moja partia priateľov sa zhrčila okolo mňa a počúvala moje podanie. Keď som sa rozbehol, začal som si aj vymýšľať. Dodnes si pamätám, ako som vymyslel bláznivú príhodu o tom, ako sa otvorila jaskyňa a zhltna automobilovú kolónu jedného čínskeho generála.

Komiksy plné príbehov o ľuďoch, ktorí sa obetovali za domovinu a komunistickú revolúciu, vo mne vypestovali hlbokú lásku k Číne. Naladili ma na môj budúci život a naplnili vierou, že aj ja by som sa mal oddať budovaniu Číny. Učili ma vidieť Čínu ako veľkolepú krajinu a veriť v jej prisľuby.

V Šanghaji sme bývali v rovnakom dome, aký komunistické úrady v roku 1952 znárodнили starému otcovi. Išlo o radovú zástavbu v anglickom štýle na ulici neďaleko hlavného bulváru Chuaj-chaj, ktorý sa nachádza v lesnatej štvrti French Concession. Pred revolúciou v roku 1949 bola táto oblasť spravovaná parížskymi štátnymi úradníkmi v rámci francúzskej imperiálnej ríše. Komunisti často nariadovali bývalým vlastníkom nehnuteľností žiť v malom kúte ich voľakedajšieho domova a touto zámernou taktikou demonštrovali obrovskú silu štátu.

Pridelili nám dve izby na druhom poschodí. Nejaký doktor s rodinou obsadili pôvodnú obývačku starého otca na prvom podlaží. Pred revolúciou študoval v Anglicku a jeho byt bol zaplavený zahraničnými lekáorskými časopismi. Nad nami na treťom poschodí žili naši vzdialení príbuzní. Všetci desiati obyvatelia domu sa delili o kúpeľňu a kuchyňu. Jedna z popredných šanghajských pekárni bola hneď za rohom, takže sa ulicou neustále vinula dráždivá vôňa pečúceho sa chleba.

Rodičia spávali na manželskej posteli v jednom rohu miestnosti. Ja som mal samostatné lôžko v opačnom. Delila nás zásuvková skriňa. Vedľa mojej postele bol malý stolík s naším vzácnym vlastníctvom – rádiom. Otec pred ním strávil hodiny usadený na malej stoličke a učil sa po anglicky. Keď rodičia dole varili, odložil som úlohy a naladil som si relácie o čínskych hrdinoch minulosti, pričom som rovnako pozorne počúval rozprávača aj kroky rodičov vystupujúcich po schodoch. Chceli, aby som bol v učení usilovnejší. Ako mnoho iných čínskych detí, aj ja som bol chlapec s kľúčom na krku. Sám som napoludnie prichádzal domov a urobil som si obed. Keď som bol menší, pripravoval som si aj aké-také raňajky.

Otec bol nahnevany na svoj údel a túto zlosť v sebe stále pestoval. Svoje nešťastie si vybíjal aj na mne. Dotiahol ma do stredy izby pod úbohú žiarivkovú lampu, ktorá visela zo stropu na dvoch drôtoch, a neľútostne ma bil remeňmi, chrptom ruky alebo dreveným pravítkom tvrdým ako kameň. V skutočnosti som bol vzorové dieťa. Ako jeden z prvých v triede som mohol vstúpiť do Malej červenej gardy, výberovej detskej organizácie pod patronátom Komunistickej strany Číny. Vymenovali ma za predsedu triedy a vnímali ako prirodzeného vodcu. Otca to však nezaujímalo. Bil ma tak či tak.

Raz som si zabudol urobiť domácu úlohu. Čínski učitelia sú veľmi horliví, keď majú informovať rodičov o chybných krokoch ich detí. V ten večer ma otec strašne zodral. Doktorova žena počula moje zavýjanie, vyšla po schodoch, zaklopala a ticho požiadala otca, aby prestal. Rodičia túto rodinu rešpektovali, keďže doktor študoval na Západe. Z jeho ženy sa stala moja spasiteľka. Vždy, keď sa otec na

mňa vrhol, modlil som sa, aby ju môj krik donútil vyjsť po schodoch.

Rodičia mi hovorili, že som na tom bol ešte celkom dobre. Iní svoje deti trestali tak, že museli hodiny kľačať na rumpli, až im popraskala koža na kolenách. Nepresvedčili ma. Stále sa mi o tých bitkách snívajú nočné mory. Zobúdzam sa obliaty chladným potom a s rýchlo bijúcim srdcom. Nikdy sme si s otcom neusporiadali minulosť. Nikdy ani len nenaznačil, že spätne ľutuje, že so mnou takto hrubo zaobchádzal.

Hoci mama ochraňovala svojich študentov, mne túto láskavosť nikdy nedopriala. Ak sa jej niečo nepáčilo, nebila ma, ale používala slová. Už som bol dávno tridsiatnik, keď ma často označovala za „hlúpejšieho ako stádo dobytky a tupšieho ako zväzok zeleniny“.

„Hlúpe vtáky musia začať lietať skôr,“ hovorievala, čím chcela zdôrazniť, že ak chcem, aby zo mňa niečo bolo, musím byť oveľa usilovnejší ako ostatné deti.

Doma som teda vyrastal v prostredí ponížovania a trestov. Pochvaly boli rovnako vzácne ako vajcia v tom čase. Rodičia si všímali najmä moje chyby. „Nebud' nafúkaný,“ hovorila mi mama vždy, keď som ochutnal čo i len malý úspech. Nakoniec väčšinu mojich kontaktov s rodičmi tvorili pokusy vyhnúť sa kritike, nie získať pochvalu. Nebolo to o dosiahnutí úspechu, ale o úniku pred zlyhaním. Stále som sa strachoval, že nie som dosť dobrý.

Zároveň som od raného veku vnímal obrovskú priepasť medzi svetom mimo domova, kde som bol uznávaný vodca, rozprávač, športovec a dokonca milý človek, a svetom nášho bytíka, kde sa zdalo, že rodičia so mnou nikdy nie sú spokojní. Možno je pre čínske deti bežné, že očakávania sú

vyšoké a kritika trvalá, pričom rodičia veria, že ich potomkovia sa učia na chybách, nie z úspechu. Počas dospievania sa napätie medzi týmito dvoma svetmi zväčšovalo.

Aj napriek tomu som svojim rodičom vďačil za to, že ma naučili čítať skoro a veľa. Presne vedeli, aké knihy ma upútajú. Začali s komiksami. Čoskoro som postúpil k *wu-sia siao-šuo*, čo boli romány o bojových umeniach, aké inšpirovali úspešný film režiséra Anga Leeho Tiger a drak.

Keďže som vyrastal ako jediné dieťa v spoločnosti, kde mal každý súrodencov, často som trávil čas osamote. A tak som si čítal. Knihy o bojových umeniach, ktoré pripomínajú dnešné príbehy Harryho Pottera, ma vťahovali do imaginárneho vesmíru plného zložitých vzťahov na kráľovských dvoroch, bojov na život a na smrť, lásky a nenávisť, súperenia a pomsty, intríg a úskokov. Moje obľúbené príbehy sa vyvíjali podobne. Nejaké dieťa bolo svedkom vraždy svojich rodičov. Nasledovalo trápenie, žobranie o jedlo a sna ha nájsť v zime teplo, pričom to dieťa stále prenasledoval útočník, ktorý chcel z povrchu zemského vyhladiť celú jeho rodinu. Stratený v divočine sa hrdina dopotáca do jaskyne, kde nájde potulného mnícha, ktorý ho naučí tajomstvo *wu-šu*. Po rokoch útrap sa vracia domov, pomstí sa a zjednotí bojovníkov cisárstva, a tak prinesie mier pre všetkých. V tomto príbehu som sa videl. Bojoval som a porážal vlastných démonov.

Moja základná škola sa nachádzala neďaleko hotela Jinjiang, ktorý pred rokom 1949 patrila k najvýznamnejším dominantám Šanghaja. Bol jedným z dvoch hotelov v meste, kde ubytovávali zahraničných cestovateľov. Vďaka blízkosti k hotelu mestské oddelenie propagandy pre cudzincov často organizovalo exkurzie do našej ško-

ly. Komunistická strana Číny rozdelila svet na nepriateľov a spojencov a na získanie medzinárodnej podpory agresívne kultivovala „zahraničných priateľov“, ako boli ľavicoví intelektuáli, novinári a politici. Vždy, keď sa v škole objavila skupina „zahraničných priateľov“, svoje výpočty im pred tabuľou predvádzali najlepší študenti matematiky. Na hodinu telocviku zase do telocvične zvolali najlepších športovcov, aby v rámci veľkolepej čínskej komunistickej tradície obalamutili nedôverčivých návštevníkov, že čínsky socializmus je fantastický.

Raz do školy prišiel nejaký úradník zo športového aparátu, ktorý bol podobne rozsiahly ako v Sovietskom zväze. Nás, čo sme mali k športu blízko, požiadali, aby sme sa vyzliekli do trenírok. Úradník sa pozrel na moje ruky a nohy a vyhlásil, že by som mal byť plavcom. S otcom som začal chodiť na mestskú plaváreň blízko základnej školy. Plávať ma učil typickým čínskym spôsobom: hodil ma do bazéna. S ťažkosťami som sa dostal na hladinu, pričom som sa nahltal množstva vody. O niekoľko týždňov som však už bol pripravený na test v miestnom tíme. Mal som šesť rokov a miesto v ňom som získal.

Tréningy sa konali sedem dní v týždni v bazéne vzdialenom štyridsať minút chôdze od nášho domu. Každé ráno som vstával o pol šiestej, urobil som si raňajky a vybral som sa hadiacami sa šanghajskými ulicami k bazénu. Snažil som sa hľadať nové skratky. Keď som vošiel do neznámej uličky, nikdy som nevedel, kde vyjdem. Rýchlo som sa naučil, že existuje mnoho ciest k jednému cieľu. Plávali sme od siedmej do ôsmej a potom som odišiel do školy. Popoludní sme často mávali druhý tréning. Preteky boli cez víkendy. Medzi rovesníkmi som sa čoskoro stal jednotkou v znaku a dvojku

v kraule. Mojm najväčšim súperom bol chlapec zo susedstva. Nakoniec to dotiahol až do čínskeho národného tímu. Na tréningy sme zvykli chodiť spoločne. Ráno po otcovej bitke som sa v šatni snažil zakryť modriny na rukách, chrbte a nohách. I tak si ich všimol. Povedal som mu, že má šťastie, že ho otec nebije. Smutne sa usmial. Tréner Š² bol typickým čínskym koučom: nízky, prihrbený a zle naladený. Zima v Šanghaji bývala studená. Keďže mesto je položené južne od rieky Jang-c'-ťiang, podľa pravidiel zostavených ústrednou vládou sa žiadna budova nevykurovala. Tréner Š' začíal v zime ranný tréning tým, že nám kázal plávať motýlika, aby sme rozbili tenkú vrstvu ľadu, ktorá sa cez noc na hladine bazény vytvorila. Tréneri tam niekedy naliali horúcu vodu z veľkých termosiek a potom nás sledovali, ako sme ako ryby vyrážajúce za potravou obsadzovali teplé miesta v zbytočnej snahe vyhnúť sa chladu. Mysleli si, že je to ohromne zábavné.

Byť v tíme malo svoje výhody. Po popoludňajšom tréningu sme dostali slušne najesť. Ryža a mäso boli stále na prídel, avšak v jedálni pre športovcov bolo k dispozícii chudé mäso, a nie iba tučné, kvalitná zelenina a niečo, čo sme považovali za poklad: príležitostné vajíčko. Raz do roka sme dostali kura, ktoré sme mohli zobrať domov. Stal sa zo mňa odborník na pokútne získavanie jedla navyše, ktoré som potom rozdeľoval svojim tímovým kolegom výmenou za ich lojalitu. Jedlo bolo v tých dňoch vzácnosťou a bolo jedným zo spôsobov, ako sa stať šéfom bandy.

Plávanie obrovskou mierou prispelo k tomu, kto som dnes. Naučilo ma sebadôvere, vytrvalosti a radosti z cieľavedomého úsilia. Vďaka plávaniu som sa spoznal s ľuďmi

²Prepis mena Shi.

vzdialenými mojím normálnym spoločenským kruhom. Stále cítim jeho vplyv.

Ako chlapec som mal len hmlisté predstavy o politike. Spomínam si, ako som prechádzal popri politických plagátoch, ktoré volali po neľútostnom potrestaní triednych nepriateľov po tom, ako kultúrna revolúcia rozosiala chaos po celej krajine. Počul som vojakov, ako v kasárňach vedľa mojej školy spievali heslá proti ideologickým odchýlkam a na chválu zakladateľa čínskej komunistickej strany predsedu Mao Ce-tunga. Videl som politických väzňov s urážlivými čiapkami na hlavách, viezli ich po uliciach v otvorených nákladiakoch smerujúcich na popravisko.

A zrazu 9. septembra 1976 Mao zomrel. Ani ja, ani moji osemroční spolužiaci sme nevedeli, čo to znamená. Keď to v škole oznámili, učitelia začali plakať, a tak sme sa k nim pripojili. Prišlo nariadenie, že sa nemôžeme hrať ani smiať. Niekoľkých z nás napomenuli, že sme príliš hluční.

Približne o rok neskôr sa po rokoch strávených vo vyhnanstve vrátil významný čínsky predstaviteľ Teng Siao-pching. Podarilo sa mu zatknúť bandu štyroch – skupinu ultraľavičiarov, ktorí sa sústredili okolo Maa. V roku 1979 Teng spustil historické reformy, ktoré transformovali Čínu na hospodársku veľmoc, akú poznáme dnes. Moja rodina sa však nechystala prežívať tieto prevratné zmeny. Rodičia mali iné plány.